

Alueiden komitean lausunto aiheesta ”Alue- ja paikallisviranomaisten rooli kestäväpohjaisen vesihallinnon edistämiseksi”

(2011/C 259/03)

ALUEIDEN KOMITEA

- toivoo, että vahvistetaan EU:n ohjauspolitiikkoja ja hyväksytään uusia EU:n sääntelyvälineitä, joissa asetetaan selkeät ja tarkat tehokkuustavoitteet vedestä riippuvaisia toiminta-aloja varten ja jotka on tarkoitettu määrittellä jokaisessa jäsenvaltiossa vesistöalueittain.
- kehottaa nivomaan komission aloitteen rakennusten vedenkäytön tehokkuudesta direktiiviin rakennusten energiatehokkuudesta ja säilyttämään mahdollisuuden suunnata toimet valikoivasti alueille, joilla kärsitään vesipulasta.
- kehottaa hyväksymään sellaisen lainsäädännön, jossa määritetään Euroopan laajuisesti laaturajat, joiden avulla varmistetaan eri toiminta-aloilla veden keruu ja uudelleenkäyttö. Samalla on otettava huomioon jäsenvaltioiden erityispiirteet.
- kehottaa alue- ja paikallisviranomaisia kartoittamaan riskitietoisessa hallinnossa tehokkaimman toimintavälineen ääri-ilmiöiden varalta. Tulevat investoinnit, joiden tavoitteena on ehkäistä ääri-ilmiöiden vaikutukset, olisi kohdennettava ensi sijassa ”vihreiden infrastruktuurien” toteuttamiseen.
- muistuttaa alue- ja paikallisyhteisöjen avainroolista kerätessä ympäristötietoa ja ehdottaa nykyisen Euroopan kuivuuden seurantakeskuksen muuttamista Euroopan vesialan seurantakeskukseksi.
- ehdottaa – myös kun ajatellaan direktiivin 2000/60/EY toteuttamisesta seuraavia vaatimuksia – että vesivarojen kestäväpohjaisessa hallinnassa asetetaan vuotta 2020 silmällä pitäen konkreettinen ja seurattavissa oleva tavoite: 1) vedensäästön lisääminen 20 prosentilla kaikilla käyttöaloilla, 2) luonnontilaan palautettavien jokien määrän lisääminen 20 prosentilla myös tulvariskin vähentämiseksi ja 3) uudelleenkäytetyn ja/tai kierrätetyn veden määrän lisääminen 20 prosentilla maatalous- ja teollisuustoiminnassa. Komitea toivoo, että tässä yhteydessä otetaan suoraan huomioon kaupunginjohtajien ilmastopimus.

Esittelijä Nichi VENDOLA (IT, PSE), Apulian aluehallituksen puheenjohtaja

Viiteasiakirja Puheenjohtajamaa Unkarin 29. lokakuuta 2010 päivätty kirje

I POLIITTISET SUOSITUKSET

ALUEIDEN KOMITEA

Yleistä

1. on tyytyväinen, että puheenjohtajamaa Unkari on pyytänyt siltä lausuntoa aiheesta ”Alue- ja paikallisviranomaisten rooli kestäväpohjaisen vesihallinnon edistämiseksi”. Komitea toivoo voivansa osallistua tulevaisuudessa nykyistä enemmän kestäväpohjaiseen vesihallintoon liittyviin poliittisiin ja suunnittelua koskeviin päätöksiin, sillä se edustaa institutionaalisia toimijoita, jotka vastaavat niille kestävä kehityksen malleissa annetun roolin mukaisesti päätösten toimeenpanosta ja yleisemmin luonnonvarojen suojelusta.

2. suhtautuu myönteisesti YK:n 28. heinäkuuta 2010 antamaan päätöslauselmaan, jossa julistetaan vesi yleismaailmalliseksi ja loukkaamattomaksi ihmisoikeudeksi laajennettaessa luonnollisesti ja johdonmukaisesti oikeutta elämään. Päätöslauselmassa todetaan seuraavaa: *recognizes the right to safe and clean drinking water and sanitation as a human right that is essential for the full enjoyment of life and all human rights* (tunnustaa oikeuden turvalliseen ja puhtaaseen juomaveteen ja jätevesihuoltoon ihmisoikeudeksi, joka on välttämätön ihmisarvoisen elämän ja kaikkien ihmisoikeuksien täysimääräisen toteuttamisen kannalta) ⁽¹⁾.

3. katsoo, että vesivarat ovat ihmiskunnan rajallisena omaisuutena välttämättömiä elävien olentojen ja luonnon ekosysteemien henkiinjäämiselle, eikä niitä voida alistaa markkinadynamiikalle eikä kilpailusäännöille. Kaikkien ihmisten tietoisena velvollisuutena on kunnioittaa ja suojella vesivaroja, jotta varmistetaan niiden säilyminen tuleville sukupolville.

4. tunnustaa veden ekologisen ja eettisen ulottuvuuden ja näin ollen tarpeen kunnioittaa jokaisen (elollisen tai elottoman) moraalilyhteisön luontaisia oikeuksia vesihuoltoon. Komitean mielestä on välttämätöntä määritellä yhteisiä malleja vesivarojen hallintoa varten, sillä kyseessä on keskeinen julkinen ja yleishyödyllinen palvelu, jolla varmistetaan täysimääräisesti vesivarojen kestäväpohjainen hallinto ja johdonmukainen integrointi kaikkiin muihin politiikanaloihin, jotka ovat suuntautuneet kestäväpohjaiseen kehitykseen.

5. toteaa, että paikallis- ja alueviranomaiset harjoittavat julkisten alueiden hallinnointia. Toisin sanoen ne ovat vastuussa sellaisista kestäväpohjaisen vesihallinnon kannalta tärkeistä politiikanaloista kuin maankäytön suunnittelu, perusrakenteet,

liikkuvuuspolitiikka, lupien myöntäminen, maatalous ja maisemanhoito, ilmastonmuutokseen sopeutuminen, tulvasuojelu sekä matkailu. Niiden vastuualueen kuuluvat myös mainittujen politiikanlohkojen yhteisvaikutukset, joten niiden toiminta on lähtökohtaisesti kokonaisvaltaista, ja siinä otetaan huomioon aluesuunnittelu, mikä edellyttää myös alueiden asianmukaista sosiaalista ja taloudellista kehittämistä. Monet paikallis- ja alueviranomaiset vastaavat lisäksi useissa Euroopan maissa julkisesta vesihuollosta ja jätevesien käsittelystä. Siksi onkin olennaisen tärkeää, että paikallis- ja alueviranomaiset kytketään tehokkaasti mukaan unionin tulevaan vesipolitiikkaan.

6. on samaa mieltä siitä, että EU:n on käynnistettävä uusi vesivarojen eurooppalainen kausi, ja toivoo, että paikallis- ja alueviranomaiset osallistuvat suoraan ja aktiivisesti nykyisten direktiivien ja strategioiden uudelleenmäärittelyyn, koordinointiin ja yhdenmukaistamiseen (vesipolitiikan puitedirektiivi, pohjavesidirektiivi, tulvadirektiivi, vesipula- ja kuivuusstrategia) tai suunnitteluvaiheeseen (EU:n ehdotukset ja tavoitteet ilmastonmuutokseen mukautumiseksi) alkaen Euroopan vesivarojen suojeleuhjeiden laadintavaiheesta. Näin varmistetaan laaja julkinen osallistuminen.

7. katsoo, että kun ajatellaan ihmisen toiminnasta vesivaroihin kohdistuvaa lisääntynyttä painetta, johon liittyy kielteisiä seurannaisvaikutuksia (ekosysteemien häviäminen, biologisen monimuotoisuuden katoaminen, veden sitomiskyvyn heikkeneminen, maaperän köyhtyminen, ilmastonmuutos jne.), on ryhdyttävä integroidun, ei enää alakohdaisen, lähestymistavan avulla hallinto- ja suojelutoimiin, joiden piiriin kuuluu suuri joukko unionin politiikanaloja: vesihuolto, energia, maatalous, liikenne, jätehuolto, matkailu sekä ilmastonmuutoksen torjunta ja siihen mukautuminen.

8. toivoo, että jäsenvaltiot määrittelevät alue- ja paikallisviranomaisten tuella selkeän veden hinnoittelupolitiikan kansallisia ja paikallisia toimivaltuuksia kunnioittaen siten, että otetaan huomioon erilaiset maantieteelliset ja ilmasto-olot sekä asiaan liittyvät sosiaaliset ja ympäristönäkökohdat. Tällaisen politiikan olisi tukeuduttava paitsi aiheuttamisperiaatteeseen (*polluter pays*), joka sisältyy jo vesipolitiikan puitedirektiiviin (2000/60), myös tarpeen mukaan ”tuhlaaja maksaa” -periaatteeseen (*over user pays*), jossa hinnoittelu on progressiivista, sillä se saattaa edistää ympäristön käyttötasapainon palauttamista. Jos tätä toimintaa tuetaan vielä asianmukaisella ympäristövalistuskampanjalla, se johtaa kuluttajien yhä tiedostavampaan suhtautumiseen vesivaroja kohtaan myös erittäin saastuttavien tuotteiden (esim. lääkeainejäämät, hygieniatuotteet, torjunta-aineet) käytön yhteydessä ja kenties yleisesti myös taloudelliselta kannalta yhä tehokkaampaan ja tuloksellisempaan vesivarojen hallintaan.

⁽¹⁾ YK:n päätöslauselma A/RES/64/292, 28.7.2010.

9. katsoo, että tieteellinen tieto ja teknologinen innovointi ovat avainasemassa määriteltäessä edistyneitä käytänteitä veden kiertokulun hallintaan, sillä se on keskeinen ja valmistava tekijä suunniteltaessa uusia infrastruktuuri- ja teknologisia. Tutkimus ja innovointi voivat lisäksi olla merkittävä kasvua vauhdittava ja ympäristöystävällisen teollisuuden työpajakoja lisäävä voimavara.

10. katsoo, että vesikysymyksiä on tarkasteltava laajemmissa puitteissa. Tällöin kyseeseen tulevia seikkoja ovat vesipula ja tulviminen, mutta myös muut veteen liittyvät, ilmastonmuutoksesta johtuvat uhkatekijät, olivatpa ne sitten jo tunnettuja ongelmia, kuten sadeintensiteetti ja merenpinnan kohoaminen, tai vielä tuntemattomia haasteita.

Veden kiertokulku ilmastonmuutokseen sopeutumiseen tähtäävän politiikan avaintekijänä

11. toteaa, ettei vesivaroja pidetä nykyisessä ilmastonmuutoksesta käytävässä keskustelussa vielä keskeisenä ekosysteemin osana, jonka säilyttäminen ja suojeleminen ovat tärkeitä ja välttämättömiä edellytyksiä ilmastonmuutoksen torjunnassa ja siihen mukautumisessa. Komitea vahvistaa, että alue- ja paikallisviranomaiset ovat valmiita ottamaan vastuullisen ja ennakoivan roolin lievennystoimia määriteltäessä ja toteutettaessa ⁽²⁾.

12. on tietoinen siitä, että ilmastonmuutoksesta vesitaseeseen kohdistuvilla seurauksilla on huomattavia yhteiskunnallisia ja taloudellisia vaikutuksia koko EU:ssa. Tällaisia vaikutuksia ovat ääri-ilmiöiden voimistuminen ja yleistyminen, ja niiden hillitseminen edellyttää yhdennettyä ja solidaarista lähestymistapaa, johon nivoutuu unionin politiikkojen koko kirjo asianomaisen tahon tai alan maantieteellisen, taloudellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden lisäksi. Onkin tarpeen vahvistaa tieteellistä yhteistyötä eurooppalaisella, valtakunnallisella ja alueellisella tasolla, jotta voidaan tutkia Euroopassa esiintyvien äärimmäisten sääilmiöiden (tulvien ja kuivuuden) syy-seuraussuhteita.

13. on tietoinen siitä, että ilmastonmuutos vaikuttaa vesivaroihin eri tavoin EU:n eri alueilla. Tämä aiheuttaa huomattavia eroja alueiden välillä veteen liittyvissä ongelmissa, jotka koskevat veden määrää (liian runsaasti tai niukasti vettä) ja ilmenevät eri vuodenaikoina (tulvimista keväisin ja vesipulaa kesäisin). Mukautumistoimissa on otettava huomioon EU:n alueiden erilaiset maantieteelliset, taloudelliset ja sosiaaliset erityispiirteet, niiden tulisi olla joustavia, ja ne olisi toteutettava toissijaisuusperiaatetta tiukasti noudattaen ⁽³⁾.

14. on tietoinen siitä, että ilmaston muuttuminen vaikuttaa, vaikkakin eri laajuudella, Euroopan alueiden vesivaroihin ja

⁽²⁾ Alueiden komitean lausunto aiheesta ”Valkoinen kirja – Ilmastonmuutokseen sopeutuminen: kohti eurooppalaista toimintakehystä”, CdR 72/2009 fin.

⁽³⁾ ”Valkoinen kirja – Ilmastonmuutokseen sopeutuminen: kohti eurooppalaista toimintakehystä”, KOM(2009) 147 lopullinen.

aiheuttaa eri käyttäjien välille uutta ja kasvavaa erimielisyyttä ja lisää luultavasti muuttoliikettä erityisesti syrjäisimmillä alueilla, jotka sijaitsevat hyvin haavoittuvilla seuduilla.

15. arvostaa sitä, että EU on sitoutunut ihmisen toiminnasta johtuvan ilmastonmuutoksen torjuntaa koskeviin globaaleihin politiikkoihin, ja katsoo, että vesivarojen asianmukainen hallinta on välttämätön ja tehokas väline hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi ja sellaisten kestäväpohjaisten kasvumallien edistämiseksi, jotka kannustavat luonnon- ja energiavarojen tehokkaaseen käyttöön.

16. katsoo, että jos unionin vesi- ja ympäristöpolitiikka halutaan määritellä asianmukaisesti, on kartoitettava luotettavat, olemassa olevien vesivarojen saatavuutta koskevat arviointimenetelmät välttämättömänä tiedollisena elementtinä ja otettava huomioon tarve yhdistää Euroopassa sovelletuista ilmastomalleista sekä alue- ja paikallistason hydrologisista malleista saadut tulokset.

17. kehottaa EU:ta ja jäsenvaltioita lisäämään puhtaan energian tuotantoa (*green power*) sekä toteuttamaan kaikki vesivoimalla tapahtuvaa ja hiilidioksidipäästöjä vähentävää energiantuotantoa hyödyttävät toimet siellä, missä pinnanmuodostus, ympäristönäkökohdat – etenkin ekologinen tasapaino ja EU:n vesipuitedirektiivin vaatimukset – sekä talousnäkökohdat ja vesistöjen puhdistusmahdollisuudet mahdollistavat tämän.

18. kehottaa EU:ta ja jäsenvaltioita ryhtymään tarvittaviin toimiin, jotta vesien lämpösaastumista voidaan vähentää ja veden käyttöä teollisuus- ja voimalaitosten jäähdytyksessä pienentää mahdollisimman paljon ennen kaikkea siksi, että tällainen käyttö aiheuttaa veden saatavuuteen, biologiseen monimuotoisuuteen ja kansanterveyteen liittyviä ongelmia.

19. katsoo vesikriisin vaikutusten lieventämistoimia ajatellen, että vain siellä, missä kysyntä vastaa saatavuutta, uudet investoinnit alueen vesi-infrastruktuuriin ovat toimenpide, jonka avulla voidaan mukautua ilmastonmuutokseen, sillä uudet ja erilaiset paikallisolijat vastaavat teknologiset ja hallinnolliset vaihtoehdot voivat lisätä veden saatavuutta talteenottoa lisäämättä.

20. on tietoinen siitä, että alue- ja paikallisviranomaisien tehtävänä on jakaa entistä enemmän tietoa siitä, että hydrologisella kierrolla on keskeinen asema vesihallinnon strategioiden perusteena, jotta löydetään tehokkaita ja yhteisesti hyväksytyjä ratkaisuja ilmastonmuutokseen mukautumista varten sekä edistetään kokemusten vaihtoa alueiden kesken.

Veden kysynnän ja tarjonnan tasapaino ympäristön vaatimuksia kunnioittaen ja vesipolitiikan puitteidirektiiviä noudattaen

21. katsoo, että vesivarojen hallinnon parantamiseen tähtäävien toimien suunnittelua on pidettävä monitavoitteisena prosessina, jossa otetaan huomioon niiden toimijoiden moninaisuus, joihin toimet vaikuttavat suoraan tai osittain. Prosessin on perustuttava seuraaviin periaatteisiin: vesivarat julkisena hyödykkeenä, tasapuolisuus, ympäristön laatu, kansanterveys, veden sosiaalinen rooli ja yhteiskunnan turvallisuus.

22. on tietoinen siitä, että asianmukainen ja ympäristöetiikkaa noudattava vesivarojen käyttö on mahdollista vain, jos veden talteenotossa, jakelussa ja käytössä sovelletaan parhaita tekniikoita – mikäli ne ovat saatavilla ja taloudellisesti järkeviä – ja jos vahvan ja joustavan hallintomallin avulla tasapainotetaan keskipitkällä aikavälillä ympäristövaatimukset sekä taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen liittyvät vaatimukset.

23. toivoo, että vahvistetaan EU:n ohjauspolitiikkoja ja hyväksytään uusia EU:n sääntelyvälineitä, joissa asetetaan selkeät ja tarkat tehokkuustavoitteet toiminta-aloja varten (kotitaloudet, teollisuus, maatalous, kalanviljely, vesiviljely, matkailu ja vesivoima-ala) ja jotka on tarkoitettu määrittämään jokaisessa jäsenvaltiossa vesistöalueittain.

24. katsoo, että vesivarojen käyttösuunnitelma on toteutettava vesipiirien hoitosuunnitelmien (*River Basin Management Plan*, RBMP) avulla siten, että niiden ajallinen tärkeysjärjestys riippuu jäsenvaltioiden erityispiirteistä. Kyseessä on välttämätön prosessi, jossa paikallis- ja alueviranomaiset voivat solidaarisesta ja kestäväpohjaisesta näkökulmasta luoda yhteisvaikutusta vesipolitiikan puitteidirektiivin hengen mukaisesti. Näin voidaan täyttää mahdollisimman monta ympäristötehtävää uhraamatta uusiutuvuutta pitkällä aikavälillä ja vaarantamatta veden saatavuutta oikeutettuun ja suojelunarvoiseen käyttöön.

25. katsoo, että veden siirtoa vesistöalueiden välillä – joista etusijalla ovat jäsenvaltioissa sijaitsevat vesistöalueet – on pidettävä osana alueellista kokonaishallintostrategiaa, jolla on turvattava hydrologinen, hydrogeologinen, ympäristöä koskeva ja yhteiskunnallis-taloudellinen kestävyys ja jolla pyritään rajallisen hyödykkeen tasapuoliseen jakamiseen. Lisäksi veden siirtojen vaikutukset on selvitettävä perusteellisesti.

26. on sitä mieltä, että jotta veden lisääntyneeseen kysyntään vastaavat mukauttamisstrategiat voidaan sovittaa alueiden ominaispiirteisiin, on tärkeää tuntea perinpohjaisesti vesijärjestelmät alkaen luonnollisten vesistöalueiden hydrologisesta dynamiikasta aina talteenotto-, kuljetus- ja käyttöjärjestelmien tehokkuuden arviointiin.

27. kehottaa hyväksymään EU:n monivuotisten rahoitusnäkyvien (2013–2020) puitteissa uusia investointiohjelmiä, joissa asetetaan etusijalle pitkän aikavälin toimet ja joiden yhteydessä jäsenvaltiot voivat laatia uusia vesi-infrastruktuurin vahvistamissuunnitelmia vasta sitten, kun vesivarojen hallintaa käsittelevä

jäsenelty toimintaohjelma on hyväksytty ja pantu täytäntöön. Suolan poistaminen on paljon energiaa kuluttava prosessi. Sen vuoksi sitä tulisi harkita vaihtoehtona vain tilanteissa, joissa hyödyt ovat ympäristöön kohdistuvia merkittäviä haittavaikutuksia suuremmat. Komitea suosittaakin tähän tarkoitukseen monitasoista hallintorakennetta, jotta paikallis- ja alueviranomaiset pääsevät optimaalisesti osallistumaan jäsenvaltiokohtaisten ohjelmien kehittämiseen.

28. on samaa mieltä siitä, että veden tehokkaan käytön on oltava painopisteala veden säästöön pyrkivissä toimissa (*water hierarchy*)⁽⁴⁾, ja suhtautuu myönteisesti komission aloitteeseen rakennusten vedenkäytön tehokkuudesta. Aloite olisi nivottava direktiiviin rakennusten energiatehokkuudesta⁽⁵⁾, jotta edistetään ekologisen kestävyuden periaatteisiin pohjautuvia taajamaympäristöjä ja rakentamista. Rakennusten vedenkäytön tehokkuustoimet on voitava suunnata valikoivasti niille alueille, joilla kärsitään vesipulasta.

29. sitoutuu kannustamaan tavanomaisesta poikkeavien vesivarojen käyttöä edistämällä niin uudelleenkäyttöä ja kierrätystä kaikilla aloilla jäsenvaltioiden erilaiset asiaankuuluvat ominaispiirteet ja tavoitteet huomioon ottaen kuin alue- ja paikallisviranomaisien avulla paikallistasolle mukautettujen taloudellisten ja verotuksellisten välineiden perustamista tukemaan kestäväpohjaista tuotantotoimintaa tarvittaessa myös pohjavesien käytön vähentämiseksi.

30. pitää välttämättömänä, että uudessa yhteisessä maatalouspolitiikassa (YMP) otetaan käyttöön ehtoja, joiden myötä levitetään vesivarojen hallinnon hyviä käytänteitä ja joissa edellytetään, että alueella määritellään viljelykäytännöt ja kastelumene- telmät veden saatavuuden mukaisesti.

31. ehdottaa, että hyödynnetään osittain uudessa YMP:ssä käytettävissä olevia rahastoja, jotta kannustetaan vedensäästöä maataloudessa, ja hyväksytään taloudellisia ja verotuksellisia välineitä, joilla edistetään vettä erittäin tehokkaasti hyödynnäviä viljelymenetelmiä (*best crop per drop*). Näin voidaan myös edistää toimia, jotka tähtäävät maatalousmaan säilyttämiseen ja ympäristön ennallistamiseen siten, että kannustetaan metsäalueiden ja kosteikkojen säilyttämiseen ja hillitään maaperän heikentymistä ja eroosiota, jolloin voidaan torjua aavikoitumisen etenemistä ja suolan tunkeutumista rannikkoalueiden pohjavesiin.

32. katsoo, ettei enää voida lykätä sellaisen lainsäädännön hyväksymistä, jolla edistetään vesivarojen tehokasta käyttöä keruun ja uudelleenkäytön avulla ja jossa määritetään Euroopan laajuisesti yhdenmukaisella tavalla laaturajat, joiden avulla voidaan eri toiminta-aloilla ja kaikissa olosuhteissa varmistaa veden

⁽⁴⁾ Tiedonanto ”Veden niukkuuden ja kuivuuden asettamiin haasteisiin vastaaminen Euroopan unionissa”, KOM(2007) 414 lopullinen.

⁽⁵⁾ Direktiivi 2010/31/EU, 19. toukokuuta 2010, rakennusten energiatehokkuudesta.

asianmukainen uudelleenkäyttö. Tavoitteena on varmistaa sellainen lähestymistapa vesivarojen keruuseen ja uudelleenkäyttöön, jolla saavutetaan tavoitteet mahdollisimman täysipainoisesti. Samalla on kuitenkin otettava huomioon, ettei kaikkien jäsenvaltioiden tarvitse erityispiirteidensä vuoksi toteuttaa samanlaisia toimia.

Ääri-ilmiöiden hallinta myös uudentyyppisin toimenpitein

33. kehottaa alue- ja paikallisviranomaisia kartoittamaan riskitietoisessa hallinnossa tehokkaimman toimintavälineen ääri-ilmiöiden varalta ja luopumaan tavoitteesta optimoida kriisihallinto (*from crisis management to risk management*).

34. kehottaa jäsenvaltioita sekä alue- ja paikallisviranomaisia oikeuksiensa ja toimivaltuuksiensa mukaisesti ja tulvadirektiivin (2007/60) 7 artiklaa noudattaen parantamaan pelastuspalvelujen sekä tulvavaaran ehkäisystä ja hallinnasta vastaavien ympäristöyksiköiden ja/tai -toimistojen teknisten toimintarakenteiden koordinoitua tiedon ja osaamisen vaihtamiseksi ja jakamiseksi. Komitea kehottaa lisäksi paikallis- ja alueviranomaisia ryhtymään toimenpiteisiin kansainvälisen tason (jäsenvaltioiden välisen mutta myös jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisen) yhteistyön maksimoimiseksi kansainvälisillä vesistöalueilla tulvadirektiivin (2007/60) 8 artiklan mukaisesti.

35. toteaa, että vesipolitiikassa on oltava seuraavat kolme peruselementtiä: kerääminen, pidättäminen ja juoksuttaminen, joiden tarkoituksena on veden kiertokulun huippukohtien tasointaminen, jolloin ylimääräinen vesi voidaan ohjata luonnollisella tavalla pois, ja vettä jää kuitenkin riittävästi käytettäväksi vesipulan varalta.

36. pitää välttämättömänä, että painotetaan toimia, joilla pyritään ehkäisemään ja rajoittamaan ääri-ilmiöiden vaikutuksia hyödyntämällä luonnonympäristöä ja palauttamalla se ennalleen. Komitea toteaa, että toimet, joilla säilytetään biologinen monimuotoisuus ja vahvistetaan kestäväpohjaisella maankäytöllä vesistöalueiden luonnollista virtausta, ovat erittäin tehokas väline paitsi maaperän yhä lisääntyvän sulkeutumisen torjumiseksi, myös ilmastonmuutoksen vaikutusten lieventämiseksi.

37. katsoo, että yksi ennalta ehkäisevistä toimenpiteistä on tilan luominen vesijärjestelmään. Esimerkkejä tästä ovat paitsi avointen vesistöalueiden laajentaminen myös tilan monikäyttö, jolloin vesi yhdistyy tilassa jonkin muun käyttötarkoituksen, kuten asumisen, työnteon, liikkumisen, virkistyskäytön ja luontoympäristön, kanssa. Paikallis- ja alueviranomaisilla on tässä merkittävä tehtävä.

38. toivoo, että EU ja jäsenvaltiot antavat asianmukaisen painoarvon Euroopan unionin solidaarisuusrahastolle, joka on välttämätön taloudellisen ja sosiaalisen yhteisvastuun väline

ääri-ilmiöiden yhteydessä, ja että ne mukauttavat rahaston käytösääntöjä ja hallintomenettelyjä siten, että varmistetaan sen täysimääräinen hyödyntäminen.

Alue- ja paikallisviranomaisten rooli kansainvälisen yhteistyön hallinnoinnissa ja vahvistamisessa

39. pitää vesipolitiikan puitedirektiivin ja tulvadirektiivin mukaisesti asianmukaisena sellaista vesialueen suunnittelua, jossa vesialue nähdään ympäristö-, alue- ja talousanalyysin perusyksikkönä, jotta varmistetaan vesivarojen yhtenäisen suojelutason koko EU:n alueella.

40. katsoo, että paikallis- ja alueviranomaisilla, jotka edustavat kansalaisia ja heidän tarpeitaan, on oltava vesipiirien hoitosuunnitelmissa sekä vesivarojen yhteisessä hallinnossa suunnittelu-, toiminta- ja valvontarooli. EU:n ja jäsenvaltioiden on toimivaltuuksiensa mukaan määriteltävä poliittiset suuntaukset ja hallinnon painopisteet.

41. korostaa alue- ja paikallisviranomaisten roolia vesivaroja käsittelevien unionin politiikkojen toteuttamisasteen tarkastamis- ja valvontaprosessissa, sillä vain paikallisyhteisöjen suoralla ja aktiivisella osallistumisella varmistetaan suojele- ja säilyttämis-toimien onnistuminen, mikä johtaa alueeseen samaistumiseen ja olemassa olevien luonnonvarojen tietoiseen kunnioittamiseen.

42. kehottaa käyttämään jo olemassa olevia tai tulevia oikeudellisia ja rahoitusvälineitä (vesistöalueiden hallintosuunnitelmat, maaseudun kehittämis- ja koheesio-ohjelmat, rakennerahastot jne.), joilla ohjataan vesipiirien vesivarojen hallintoa arvioimalla kaikkia näkökohtia (vesivarojen laatu ja määrä, liikenne ja kuljetus, energia) integroidusti ja keskinäisen riippuvuussuhteen kannalta sekä otetaan huomioon myös raja-alueiden vesistöjen yhteishallinto.

43. pitää äskettäin laadittua EU:n strategiaa Tonavan aluetta varten ylikansallisen yhteistyön ja vesihallinnon mallina, joka voidaan toistaa muualla ja joka on vesipolitiikan puitedirektiivin hengen mukainen sekä täysin kestäväpohjainen yhteiskunnan ja ympäristönsuojelun näkökulmasta. Komitea toivoo, että alue- ja paikallisviranomaiset osallistuvat suoraan sen toteuttamiseen.

44. muistuttaa alue- ja paikallisyhteisöjen avainroolista kerätessä ympäristötietoa⁽⁶⁾ (johon GMES-ohjelman on määrä antaa keskeinen panos) ja ehdottaa nykyisen Euroopan kuivuuden seurantakeskuksen muuttamista Euroopan vesialan seurantakeskukseksi sekä sen toimivaltuuksien laajentamista Euroopan vesivarojen tilanteesta saatavilla olevien tietojen validoimiseen ja yhtenäistämiseen.

⁽⁶⁾ Alueiden komitean lausunto ”Paikallis- ja alueviranomaisten rooli tulevassa ympäristöpolitiikassa”, Cdr 164/2010 fin.

45. katsoo, että jotta ekosysteemipalvelut saavat yhteiskunnallis-taloudellinen ulottuvuuden ja jotta EU:ssa otetaan tehokkaasti käyttöön bkt:tä täydentävä ympäristöstrategia, on varmistettava ympäristön ja vesivarojen tilaa koskevien tietojen ja indikaattorien yhdenmukaisuus, avoimuus ja luotettavuus (7).

Loppuhuomautukset

46. toivoo – lippulaivahankkeeseen ”resurssitehokas Eurooppa” viitaten – voivansa antaa myös Eurooppa 2020 -seurantafoorumin toiminnan avulla niin lähestymistavan määrittelyssä kuin toimintavälineiden kartoituksessa panoksensa Euroopan komission toimiin vesivarojen, energian ja jätehuollon aloilla tietoisena siitä, että niihin liittyvät ympäristönäkökohdat kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa.

47. muistuttaa, että veden laatuun liittyvät toimintalinjat vaikuttavat siihen, paljonko vettä on saatavilla ja mihin tarkoitukseen sitä voidaan käyttää, ja kehottaa ottamaan tämän näkökohdan huomioon. Tässä yhteydessä on syytä ryhtyä toimiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa erityisesti tuotepolitiikan alalla, jotta tuotteiden vaikutukset veden laatuun voidaan selvittää elinkaarianalyysin ja ympäristövaikutusten arvioinnin avulla.

48. sitoutuu kiinnittämään suurta huomiota siihen, että eurooppalaiset ja kansalliset tulevat investoinnit, joiden tavoitteena on ehkäistä myös ilmastonmuutoksen vaikutuksesta aiheutuneita ääri-ilmiöitä (tulvat ja kuivuus), kohdennetaan ensi sijassa ”vihreiden infrastruktuurien” toteuttamiseen (kontrolloidut tulva-alueet, luonnolliset viivytysaltaat, metsitystoimet ja vuoristoymäristön säilyttäminen, rantavyöhykkeiden ja kosteiden alueiden kunnostaminen, rinteiden hoitaminen ja stabilointi jne.). Näin varmistetaan alueen vesisuojaus ja säilytetään samalla biologinen monimuotoisuus ja varjellaan luonnonvaroja sekä tarjotaan

uusia matkailu- ja työllisyysmahdollisuuksia. Mikäli ”vihreisiin infrastruktuureihin” perustuvat toimenpiteet eivät ole tarkoitukseenmukaisia tai paikallisolojen vuoksi sallittavissa, ovat ”harmaat perusrakenteet” (keinotekoiset esteet, ylivuotokanavat, padot yms.) välttämättömiä toimenpiteitä kulloisenkin alueen, väestön ja talouden suojaamiseksi tulvilta.

49. toivoo, että EU:n tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmassa edistetään tieteellisen tiedon ja teknologian siirtoa, jotta voidaan tukea sellaisen uuden teknologian kehittämistä, joka lisää unionin kilpailukykyä mutta myös tehokkuutta ja innovointia vesivarojen hallinnossa.

50. vahvistaa aiemmin esitetyn mukaisesti, että paikallis- ja alueviranomaisten tulisi voida hyödyntää suoraan kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupasta saatavia varoja rahoittaakseen paikallisia ilmastonmuutoksen torjuntaohjelmia (8). Niiden olisi sitouduttava käyttämään osa kyseisistä varoista toimiin, joilla pyritään vahvistamaan ihmisten tietoisuutta veden luontaisesta arvosta, ottamalla tuotteissa käyttöön vesijalanjälki, edistämällä ympäristöhallintajärjestelmiin (EMAS) liittymistä paljon vettä kuluttavien tuotantoprosessien alalla sekä toteuttamalla tiedotus- ja ympäristökasvatuskampanjoita jo esikoulusta alkaen.

51. ehdottaa – myös kun ajatellaan direktiivin 2000/60/EY toteuttamisesta seuraavia vaatimuksia – että vesivarojen kestäväpohjaisessa hallinnassa asetetaan vuotta 2020 silmällä pitäen konkreettinen ja seurattavissa oleva tavoite: 1) vedensäästön lisääminen 20 prosentilla kaikilla käyttöaloilla, 2) luonnontilaan palautettavien jokien määrän lisääminen 20 prosentilla myös tulvariskin vähentämiseksi ja 3) uudelleenkäytetyn ja/tai kierrätetyn veden määrän lisääminen 20 prosentilla maatalous- ja teollisuustoiminnassa. Komitea toivoo, että tässä yhteydessä otetaan suoraan huomioon kaupunginjohtajien ilmastopöytäkirjat.

Bryssel 30. kesäkuuta 2011

*Alueiden komitean
puheenjohtaja
Mercedes BRESSO*

(7) Euroopan komission kolmas seurantakertomus tiedonannosta ”Veden niukkuuden ja kuivuuden asettamiin haasteisiin vastaaminen Euroopan unionissa”, KOM(2011) 133 lopullinen.

(8) CdR 164/2010 fin.